

Мақтабга тайёрлов гуруҳи учун бадий адабиёт таълимий фаолияти учун дастур

Боланинг бадий адабиётга бўлган эмоционал муносабатини ривожлантириш, китобхонлик саводини, маданиятини тарбиялашда давом этиш.

Болани миллий руҳда тарбиялаш, доимий равишда халқ оғзаки ижоди намуналаридан: мавсум кўшиқлари (“Доирани чалинг, жон момо...”, “Лайлак қор-а, лайлак қор...”, “Бойчечагим бойланди...”); қизиқмачоқлар (“Йўлдан топдим бир қамчи...”), айтишма-ўйин кўшиқлари (“Тутма, тутма...”, “Қамар, Қамар қамчини...”)ни ифодали ўқиш, ёдлатиш, қувноқ ўйинлар ташкил этиш асосида халқ ижодиётига, миллий оҳангга бўлган қизиқишини орттириш. Халқ мақолларига нисбатан ҳурмат ҳиссини тарбиялаш, уларда ифода этилган чуқур маъноларни тушуниб боришига эришиш. Топишмоқларга ўйлаб, фикрлаб жавоб беришга ўргатиш, санама, тез айтишлар билан мунтазам равишда таништириббориш.

Халқ дostonларига қизиқтириш, кичик парчалар (“Рустамхон”) ўқиб бериш, дoston ҳақидаги тушунчаларини кенгайтиришда давом этиш.

Бола қалбида аждодларимиз ҳаётига қизиқиш, улар билан фахрланиш ҳиссини тарбиялашда давом этиш. Шарқнинг буюк алломалари Абу Али ибн Сино (“Ибн сино ва китоблар” – *ривоят*), Ал-Беруний (“Берунийнинг дам олиш кунлари” – *ривоят*), Амир Темур (И.Арабшоҳ “Амир Темурнинг Жайхундан шошилишч ўтиши” – *ҳикоя*), Алишер Навоий (“Навоийнинг дўсти” – *ривоят*), Заҳриддин Муҳаммад Бобур (“Фор топилди” – *ҳикоя*) ҳақидаги тушунчаларини кенгайтириш.

Шеърлий асарлар орқали боланинг туғилиб ўсган она-юртига нисбатан муҳаббат ҳиссини кучайтириш, қалбларида ғурур ва ифтихор туйғуларини (А.Обиджон “Ўзбекистоним”, Б.Исроил “Шундай ўлкам бор”, Н.Орифжонов “Ўзбекистон байроғи”, В.Аҳмаджон “Ўзбекистон герби”, А.Акбар “Юрт посбонлари”, М.Холиқов “Темур бобом”) шакллантиришда давом этиш.

Боланинг тасаввур, тафаккур, мушоҳада доирасини кенгайтириш, бадий-эстетик дидини ўстириш. Шеърда акс эттирилган образли ифодалардан, кўтаринки руҳдан, қувноқ оҳангдан (Н.Остон “Баҳор рақси”, Қ.Ота “Янги йил саломи”, А.Акбар “Соғиниш”, Р.Файз “Момоқаймоқ”, Д.Камолжоннова “Чумоли полвон”) завқланишга; табиат ҳақидаги шеърларда (Ҳ.Раҳмат “Куз кўринишлари”, Й.Сулаймон “Ёғяпти”) таърифланган манзараларни аслига қиёслашга ўргатиш. Катталарга ёрдам, касб-хунар ўрганишга (О.Абдурахмон “Уста”, Т.Раҳимова “Нон саватим”, М.Аъзам “Онам ишдан келади”); мактабга, устозга нисбатан меҳр, ҳурмат, намунали ўқувчи бўлишга (З.Ҳасанова “Хайр, боғчам”, “Салом, мактаб”, Й.Сулаймон “Устозим”, Д.Камолжоннова “Чип-чипвой кузни кутар”) ҳавас уйғотиш. Шеърли ифодали айтиш йўллари янада пухтароқ ўргатиш.

Болани турли халқ оғзаки ижоди ва ёзувчиларининг асарлари (*литва халқ эртаги* – “Дуб дарахти билан кўзикорин”, рус халқ эртаги “Маша билан айик”, қорақалпоқ халқ эртаги – “Чол билан ҳакка”, Л.Толстой “Данак” (*ҳикоя*), Н.Гилевич “Чигиртка”, М.Омаров “Она тилим” (*шеър*), А.Барто “Гул тергали кишки ўрмонга...” (*шеър*), В.Бабаян “Тегирмон ҳақи” (*шеър*), Ў.Турманжонов “Оқ бўталок” (*ҳикоя*) билан таништиришда давом этиш.

Болада насрий асарлар (ўзбек халқ эртаклари: “Уч оғайни ботирлар” (*парча*), “Сахий ва Бахил”; Т.Ғойибов “Алдоқчи ҳакка”, О.Бегали “Раҳмдилнинг дарахти”, Ў.Хошимов “Томчи ҳақида эртақ”, А.Авлоний “Тўғрилиқ”) орқали маънавий-ахлоқий сифатларни: сахийлик, меҳнатсеварлик, ботирлик, жасурлик, дўстлик, меҳр-оқибатни тарбиялаш; асар қаҳрамонларининг рухий ҳолатидаги ўзгаришларни (Я.Саъдуллаева “Етиб олдимми?”, Ў.Усмонов “Чумчуқ бола”, Ф.Мусаёнов “Кўшоқвойнинг химмати”) сезишга, яхши ва ёмон хулқни фарқлаб, мустақил хулосалар чиқаришга имкон бериш.

Болани эртақнинг ўзига хос хусусиятлари (*бошланма, такрор, тугалланма*) ҳақидаги тушунчаларини аниқлаш; турли эртақлардаги ўхшаш қаҳрамонларни, ўхшаш воқеаларни (*ўзбек халқ эртаги* – “Зумрад ва Қимнат”, *словак халқ эртаги* – “Ўн икки ой” *парча*) қиёслаш; эртақни шеър ва ҳикоядан фарқли томонлари ҳақида маълумот бериш асосида, бадий асар жанрлари (*шеър, ҳикоя, эртақ*) ҳақидаги тушунчаларини мустаҳкамлаш: Эртақда – ҳаётда бўлмайдиган, ҳаёлий, ғаройиб воқеалар (*ҳайвонлар, паррандалар сўзлайди, дўстлашади, мусобақа ўйнайди*) рўй беради, сеҳрли образлар (*сеҳргар кампир, ўн икки ой*) иштирок этади; Ҳикояда – кундалик ҳаётимизда бўладиган воқеалар баён қилинади, ҳаётий образлар иштирок этади. Шеърда – қофия, вазн, бадий тасвир воситалари, муסיқий оҳангбор.

Болани театр томошаларига олиб бориш; суҳбат-мунозараларда фаол катнашишга ундаш; мунозараларда ўзини тутиш маданиятини тарбиялашда давом этиш. Суҳбат-мунозараларда эшитган бадий асарларидан, кўрган театр томошасидан олган таассуротларини қизғин “муҳокама” қилиш (“*Нега шундай бўлди?*”, “*Шундай бўлмаслиги учун, қаҳрамон нима қилиши керак?*”); асар қаҳрамонлари ҳақида (“*Менимча, бу яхши (ёмон), чунки...*” ёки “*Боланинг одобига ҳавас қилдим, мен ҳам...*”); одоб ва одобсизлик, яхшилик ва ёмонликни фарқлашини, ўз мулоҳазаларини тортинмай баён этишини; саволларга ўйлаб, аниқ ва раво жавоб беришини рағбатлантириш; тушунмаган жойлари ҳақида тортинмасдан изоҳлаб беришларини сўраш: “Нега?”, “Нима учун?” каби савол орқали мурожаат этишга ўргатишда давом этиш.

Болани ижодий фикрлашга ундаш, атроф-олам ҳақидаги тасаввурини кенгайтириш, эртақ, ҳикоя, шеър, топишмоқ тўқишга бўлган

хавасини ривожлантириш; қофия ва сўз ўйинларига қизиқиш билдиришини рағбатлантириш. Бадий асарни сахналаштириш ва ролларга бўлиниб ижро этиш лаёқатинитакомиллаштириш.

ДОЙМКА